

Оксана Пілевич,
заступник директора Київського
фінансово-економічного коледжу
Національного університету державної
податкової служби України,
м. Ірпінь Київської обл.
e-mail: faidor@mail.ru

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Сьогодні в Україні здійснюється багато реформ, спрямованих на розвиток економічних, фінансових, соціальних та інших відносин, які базуються на цінностях і принципах ринкової економіки. Функціонування виробничих структур, в основі яких знаходиться ринкова філософія господарювання, передбачає створення стійких та ефективних виробничих відносин, забезпечення яких потребує відповідного рівня культури суб'єктів цих відносин. Відповідно актуалізується пошук ефективних варіантів не тільки виробництва та реалізації товарів і послуг, але й орієнтовної основи економічної поведінки людини, культури її мислення, адже будь-яка діяльність має економічний аспект. Еталон такої діяльності, зазвичай, задають фахівці з економіки.

Від них вимагаються уміння побудувати стратегію власної діяльності, стратегію організації, проектувати і моделювати діяльність, мотивувати до роботи інших, вміти в будь-яких ситуаціях приймати рішення і брати відповідальність на себе, тобто виконувати певні рольові функції.

Професійна культура фахівців економічних спеціальностей визначає ціннісний професійний простір, певне культурно-освітнє середовище для підготовки майбутніх економістів, здатних самостійно працювати в галузі економіки. Адже щоб стати повноцінним економістом з високим рівнем теоретичної і практичної підготовки необхідно ідентифікувати себе з професією, сприймати її культуру, інтегруватися до неї ще в процесі професійного навчання. Інакше після закінчення навчального закладу можна опинитися в стані «стороннього елемента» відносно одержаної професії, в кращому випадку імітувати діяльність і при цьому відчувати дискомфорт, а в найгіршому – взагалі дискредитувати її. В умовах ринкової економіки існує необхідність побудови адекватних взаємовідносин особистості та власності, взаємодії в трудовому колективі як основного предмету економічної діяльності в контексті професійної культури.

Теоретичні та прикладні основи економічної освіти розглядаються в працях О. Аксьонової, А. Аменда, А. Архіпової, В. Балабанова, Ю. Васильєва, Н. Воскресенської, Б. Вульфсона, О. Долгой, Б. Іванової, К. Катханової, Н. Клепач, Є. Кузнєцова, А. Крючкова, М. Малишева, Ю. Пермського, А. Прутченкова, Г. Шиловой, Л. Епштейна та ін.

Проблеми змісту, організації та методики економічної підготовки учнів і студентів висвітлено в наукових працях М. Арьюшиної, І. Балягіної, М. Богорада, М. Єрмоленка, Т. Калугіна, О. Котикової, Л. Куракова, А. Нісамчук, М. Радченко, Г. Романової, Д. Фрідмана, С. Шишова та ін.

Питанням формування професійної культури в системі вищої професійної освіти приділяють увагу Г. Гущина, А. Комкова, Р. Сунгатулліна. Вони констатують, що особливості формування професійної культури не завжди відповідають сучасним вимогам суспільства до людини економічної. Відсутня дієва методична база, здатна забезпечити ефективність процесу формування професійної культури майбутніх економістів у результаті їх професійної підготовки.

На переконання вчених, сучасна професійна освіта не забезпечує повною мірою на основі класичних принципів педагогіки і філософії якість підготовки майбутніх фахівців-економістів. Це пов'язано з тим, що в традиційній системі вищої освіти відсутні ефективні механізми з акцентом на формування професійної культури. Водночас потребує уточнення і корекції категоріально-понятійний апарат професійної культури, існують розбіжності в підходах до визначення її змісту, структури, форм, методів і особливостей формування у вищих навчальних закладах, недостатньо обґрунтовані можливості, потенціал закладів професійної освіти, шляхи і умови її формування. Результати аналізу відомих концепцій і технологій формування професійної культури фахівців свідчить про недостатню їх адаптацію до системи підготовки майбутніх економістів у процесі навчання в коледжі.

Отже, нові вимоги до якості підготовки майбутніх фахівців з економіки у вищих навчальних закладах, аналітичний огляд наукової літератури з проблем формування професійної культури, ознайомлення зі станом її розв'язання в педагогічній теорії і практиці уможливило виявлення основних суперечностей, що зумовили необхідність теоретичного обґрунтування формування професійної культури майбутніх фахівців економічних спеціальностей з принципово нових позицій – це суперечності між:

необхідністю підвищення професійної культури майбутніх фахівців економічних спеціальностей як цілісності та недостатньою сформованістю науково-педагогічних знань про сутність цього виду культури, закономірності та принципи її формування;

вимогами до високого рівня сформованості професійної культури економістів та необхідністю узагальнення сучасного знання про професійну культуру як інтегральну характеристику майбутніх фахівців економічних спеціальностей;

існуючими педагогічними технологіями формування професійної культури і недостатньою їх відповідністю моделі професійної культури сучасного економіста;

об'єктивною необхідністю підвищення професійної культури майбутніх економістів і науковим баченням процесу її формування.

Необхідність розв'язання зазначених проблем спонукають нас до пошуку інструментарію щодо формування професійної культури майбутніх економістів у процесі ступеневої освіти «коледж–університет», що дасть змогу значно підвищити рівень професійної підготовки фахівців, підготувати їх до оперативного реагування на зміни ринкової кон'юктури, маневрування ресурсами та можливостями організації, в якій їм доведеться працювати. Також належить дослідити можливості культурно-освітнього середовища навчального закладу, сформулювати концепцію управління професійною культурою майбутнього економіста.